

gausse naturligt, at Kongen under saadanne Omstændigheder søgte først at berolige sine flesvigiske Underfaatter ved at give dem Haab om, at et gjentaget Forsøg her skulde søge at skaffe dem den Ret, de krævede, og, dersom dette gjentagne Forsøg ikke lykkedes, saa gav dem Gyldestgjorelse i en anden Retning? Udsatte vi os ikke for denne Fare? Og ville vi vinde Noget ved at have udsat os for den? Hvad vinde vi i Virkeligheden ved at opretholde denne Form af en Toldgrændse? Staaer det i vor Magt at bestemme de Former, hvorunder Klareringen skal skee ved denne Toldgrændse? Staaer det i vor Magt at hindre, at denne Grændse ikke kommer til at staae som en Latterlighed? Thi staaer det ikke i Administrationens Magt at indrette denne Toldgrændse saaledes, at den bliver et fuldkomment Skin? Og hvad betyder den saa, hvad skulde vi saa faae ud af den ved vor politiske Raadslagning derom? Men, siger man, Faren kommer fra Syden, i national og politisk Henseende. Om den nationale Fare, den troer jeg imidlertid ikke, at der kan være Tale ved dette Toldspørgsmaal; thi den nationale Fare, isald den eksisterer, har jo allerede overskredet Eiderens Toldgrændse. Den er ligesaa vel inden for som udenfor Toldgrændsen ved Eideren, ja, vi kunne gjerne sige, at den endog er i større Maal tilstede indenfor end udenfor; thi kaste vi Blikket paa de historiske Begivenheder, saa vil de lære os, at de Mand, som have udøvet størst Indflydelse paa de for Danmark saa sørgelige Begivenheder, de høre Alle hjemme nord og ikke syd for Eideren, og de, som have virket og arbejdet med dem, leve der endnu, og maade leve der endnu. De leve der, og vi kunne og bør ikke tragte efter at uddrive dem; men vi bør tragte efter, saameget som det staaer i vor Magt, at forlige dem med deres Stilling, ja, om muligt at gjøre dem fjære i den; men nu spørger jeg, om det er Midlet til at gjøre dem fjære i deres Stilling, at vi i en Retning, som slet ikke staaer i Forbindelse eller idetmindste kun meget middelbar i Forbindelse med de politiske Forhold, lægger dem de Hindringer i veien, som det staaer i vor Magt at have. Vi have raft Haanden til at paalægge dem ikke ubetydelige Byrder, skulle

vi da ikke ogsaa række dem Haanden til at skaffe dem de Lettelser, som følge af, at det hele Toldgebeet bliver mere omfattende, og hvorved de navnlig komme i lettere Samqvem med det Toldgebeet, de tidligere have været vant til at staae i Samqvem med? Jeg vil bede Enhver at sætte sig i disse Mands Sted og! at tænke sig mellem de allertrøeste af Kongens Underfaatter, som boe der, og man kan ikke nægte, at der boe Mange, som have været troe, og jeg vil da spørge, om det ikke vilde være en haard Fremfærd mod dem fra vor Side, for et Skins Skyld, for et Intet, som i Virkeligheden aldeles ikke haader Staten, at ville vedligeholde en saa snæver og saa vanskelig, ja jeg vil sige en saa trodsig Begrændsning? Men siger man: vi frygte det tydske Forbud, vi frygte den Indflydelse, der hænger sammen dermed. Ogsaa paa dette Gebeet er jeg ikke fremmed, der er Mange, som oversaae dette, da jeg allerede viste Faren derved; men jeg advarede ogsaa dengang, da det var Tid. Nu derimod, da den simple Følge af Toldgrændsens Forlæggelse til Eideren kommer, er jeg villig til at understøtte den, at den bliver sat i Værk. De Herrer ville kunne see, netop i disse Dage, hvorledes jeg om denne Sag har tænkt for længe siden; thi uden min Skyld og uden min Anviisning er der netop nylig kommet en Udtalelse frem, som i væsentlig Grad hidrører fra mig, om denne Sag (Varfod: Hvor?). Jeg troer ikke, at jeg bør nævne det her; men enhver af de Herrer skal faae det at vide af mig, naar de vil. Jeg har, og det netop i Forbindelse med mange af de Mand, som jeg nu er nødsaget til at bekæmpe, dengang stræbt for at gjøre det klart for Alle, at vi, som dengang arbejdede for at sikke os inden for Eidergrændsen, ikke tænkte paa at støde Holsteeen fra os, at vi tyvertimod tænkte paa Midlerne til at knytte Holsteeen til os. Vi tænkte dengang mindst paa, at vi behøvede at sige, at ogsaa Toldeenheden var et af de Midler, som vi attraaede. Det havde været sagt af saa Mange, det havde været sagt saa at sige fra alle Sider, og fundet Modstand fra meget Staa. Jeg siger, at ligesom jeg nu ønsker, at vi i denne Henseende med Hensyn til Toldvæsenet række Regjeringen Haan-